

Міністерство освіти і науки України

**Загальнодержавне дослідження
процесу запровадження Концепції Нової української школи
в закладах загальної середньої освіти
(анкетування вчителів початкової школи)**

КИЇВ

2019

Звіт

Зміст

Вступ	3
I. Результати анкетування вчителів початкової школи, які в 2018/2019 н.р. викладали в першому класі.....	4
1. Висновки відповідно до завдань дослідження	23
II. Результати анкетування батьків учнів, які навчалися в першому класі в 2018/2019 н. р.....	26
1. Висновки відповідно до завдань дослідження	41

Вступ

На виконання наказу МОН від 09.07.2019 № 943 з 15.07 до 25.07 2019 року проведено загальнодержавне дослідження процесу запровадження Концепції Нової української школи в закладах загальної середньої освіти.

Учасники (респонденти) дослідження – учителі початкової школи, які в 2018/2019 викладали в 1 класі, та батьки тих учнів, які в 2018/2019 навчалися в 1 класі. Дослідження проводилося за допомогою онлайн опитування у Google Forms.

Завдання дослідження (анкета вчителів):

1. З'ясувати, чи всі освітні програми Нової української школи забезпечують очікувані (обов'язкові) результати не менш як для 50% учнів.
2. Визначити, чи прослідковується залежність між результатами навчання (hard skills, soft skills) в НУШ від кількості учнів у класі, досвіду учителя, його підготовки до впровадження інновацій.
3. З'ясувати, чи існує розрив між результатами навчання учнів (hard skills, soft skills) сільських та міських шкіл.
4. З'ясувати, чи впливає НУШ на усвідомлення вчителями власних проблем і здатність визначати шляхи їх подолання.

Завдання дослідження (анкета батьків):

1. З'ясувати, чи є різниця в кількості батьків, задоволених результатами навчання (hard skills, soft skills) їхніх дітей у міській та сільській місцевостях.
2. З'ясувати, чи є залежність між довірою батьків до школи/вчителів, а також задоволенням батьків результатами навчання дітей від батьківської обізнаності в ідеях реформи.
3. З'ясувати, чи впливає взаємодія батьків та вчителів з приводу результатів навчання на задоволеність батьків результатами навчання.

I. Результати анкетування вчителів початкової школи, які в 2018/2019 н.р. викладали в першому класі

1. Загальна інформація

У онлайн-анкетуванні **взяли участь** близько 10 000 батьків минулорічних першокласників і 1 230 учителів, які у 2018/2019 навчальному році почали працювати за новим Державним стандартом початкової освіти в рамках реформи Нової української школи (НУШ).

47,3% учителів, респондентів дослідження, працювали у 2018/2019 н. р. у закладі загальної середньої освіти, який розташований у селі або селищі (рис. 1.1).

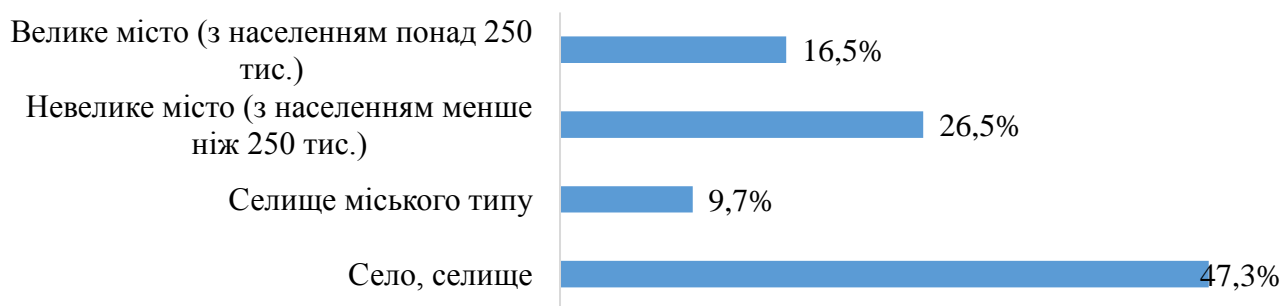

Рис. 1.1. Розподіл відповідей учителів за типом місцевості, де розташований заклад загальної середньої освіти, %

За відповідями анкетованих, наповнюваність перших класів у 2018-2019 навчальному році розподілена майже пропорційно – приблизно по третині класів з наповнюваністю до 15, 16-24, більше 25 учнів (рис. 2).

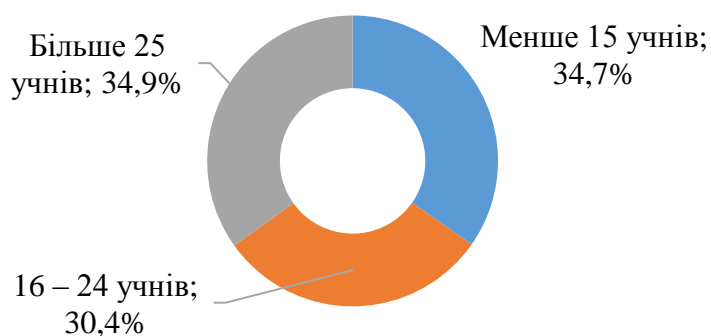

Рис. 1.2. Розподіл відповідей учителів за наповнюваністю перших класів, у яких вони працювали у 2018/2019 навчальному році, %

Натомість у розподілі за типом місцевості «місто/село» спостерігається диспропорція, а саме: у міських поселеннях у більшості (92,0%) освітніх закладів класи мають більше 25 учнів, у сільській місцевості більшість (89,1%) класів відвідують менше 15 учнів (рис. 3).

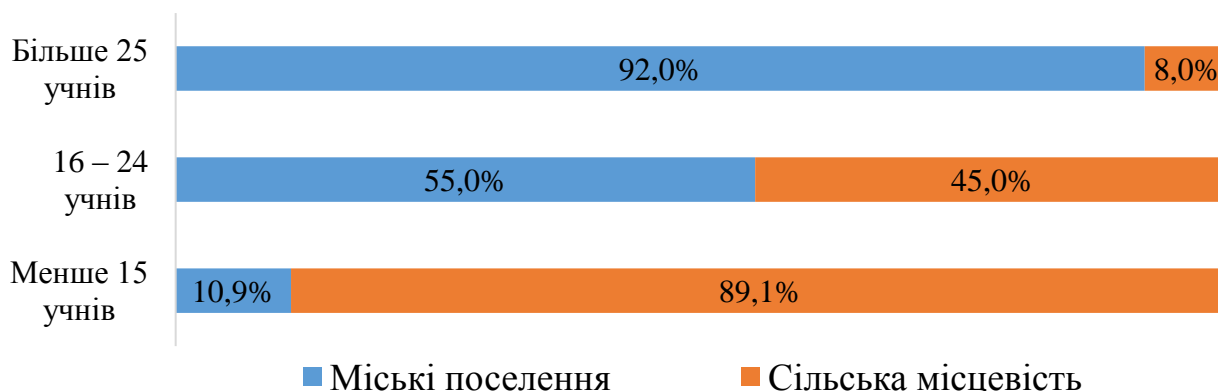

Рис. 1.3. Розподіл відповідей учителів за наповнюваністю перших класів, у яких вони працювали у 2018/2019 навчальному році за типом місцевості, %

Серед анкетованих 60,8% учителів працювали з першими класами вже 5 і більше років, майже кожен десятий вчитель (12,8%) уперше працював з першим класом (рис. 1.4).

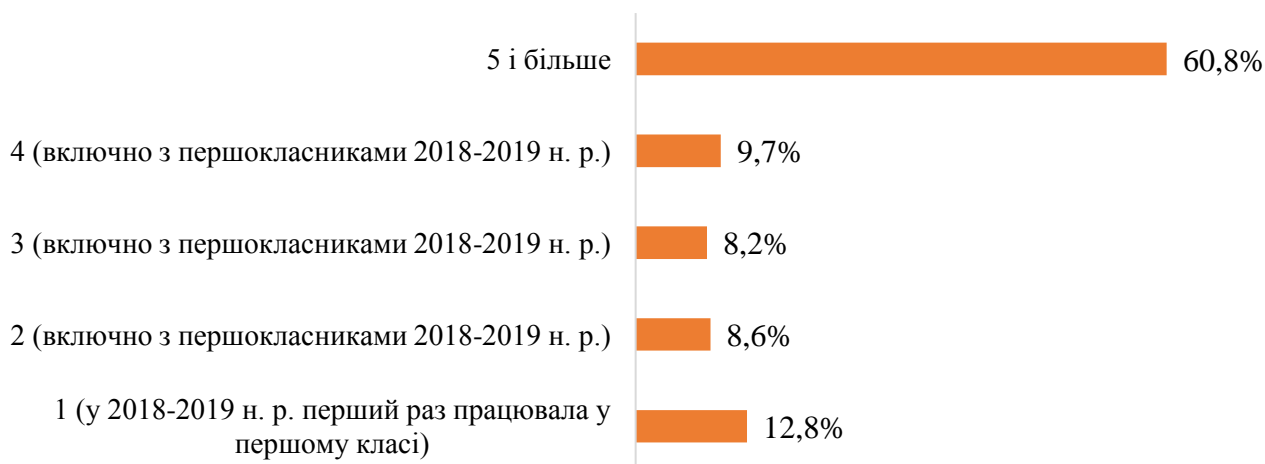

Рис. 1.4. Розподіл відповідей учителів за кількістю років роботи з першими класами закладів загальної середньої освіти, %

Майже всі респонденти (95,9%) працювали у 2018/2019 навчальному році за типовими освітніми програмами НУШ-1 і НУШ-2 (55,1% і 40,8% відповідно) (рис. 1.5).

Рис. 1.5. Розподіл відповідей учителів за освітніми програмами, за якими вони працювали у 2018/2019 навчальному році, %

Суттєвої різниці між використанням освітніх програм за стратою «місто/село» дослідження не виявило. Так, у міських поселеннях типову освітню програму НУШ-1 (розробник О. Я. Савченко) використовують 53,3%, у сільських – 57,7%. Типовою освітньою програмою НУШ-2 (розробник Р. Б. Шиян) у міських поселеннях користуються 39,5% вчителів, у сільських закладах освіти – 42,2%.

2. Досвід провадження освітньої діяльності

Майже три чверті анкетованих (74,6%) відзначають важливість інституції тренерів для усвідомлення специфіки реформи НУШ, спираючись на власний досвід першого року роботи на засадах Нової української школи (2018-2019 н. р.), першочергово (рис. 1.6).

Рис. 1.6. Розподіл відповідей учителів за позитивним ставленням до певних позицій організації роботи НУШ у 2018/2019 н. р., %

Майже 60% учителів з міських поселень констатують велику зацікавленість більшості батьків першокласників новою освітньою програмою Нової української школи 2018-2019 н. р. (57,7%). Для батьків у сільській місцевості, за відповідями вчителів, ця позиція є менш вагомою (42,3%). Натомість для вчителів у сільській місцевості найважливішою була складова

«нове освітнє середовище», у міських поселеннях цей показник позитивно оцінений меншим відсотком учителів. Приблизно однаково позитивно оцінена учителями міста і села роль використання комплектів LEGO та ефективність такого інструменту формувального оцінювання як свідोцтво досягнень першокласника (рис. 1.7).

Рис.1.7. Розподіл відповідей учителів за позитивним ставленням до певних позицій організації роботи НУШ за типом місцевості, %

Попередній досвід педагогічної роботи в першому класі незначною мірою вплинув на розуміння вчителями користі певних новацій, організованих для успішної реалізації реформи НУШ (рис. 1.8).

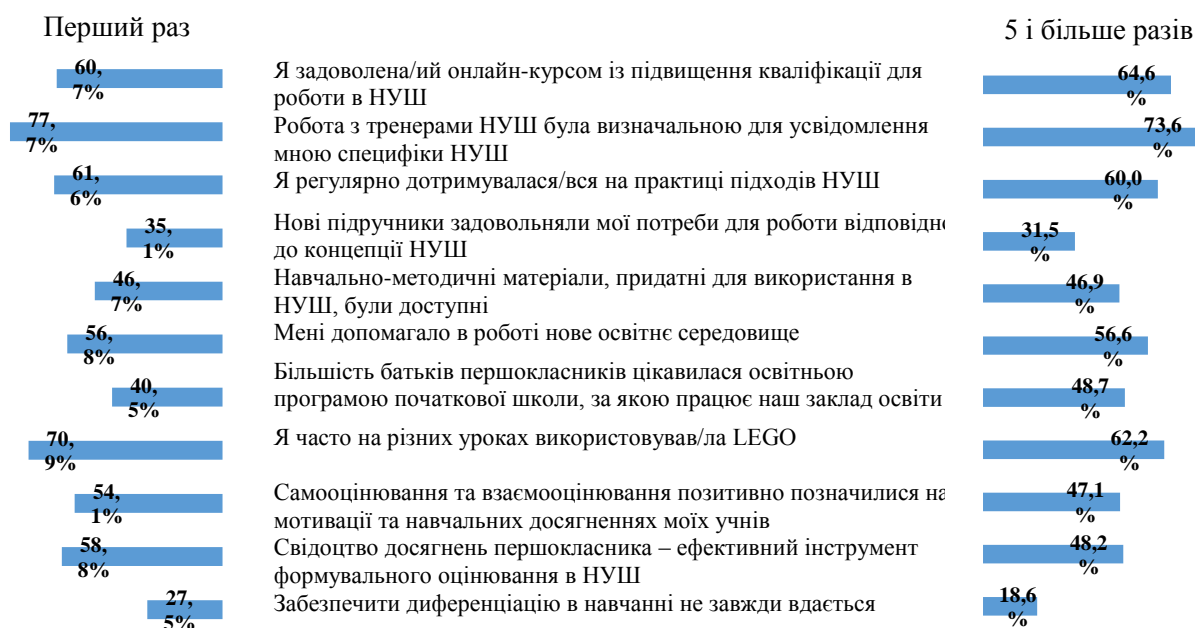

Рис.1.8. Розподіл відповідей учителів за позитивним ставленням до певних позицій організації роботи НУШ за кількістю разів роботи в першому класі, %

За відповідями вчителів, успішність дітей була найпопулярнішою темою при спілкуванні з батьками у 2018/2019 навчальному році (83,3%). Серед питань, які хвилювали батьків, – особливості в організації освітнього процесу в умовах НУШ. Відсоток батьків, які прагнуть допомогти вчителю в організації освітнього процесу та дозвілля – 34,8% (натомість, на початку 2018/2019 навчального року вчителі пілотних шкіл зазначили, що лише 12% батьків учнів долучаються до участі в організації освітнього процесу. (Дослідження процесу впровадження нових підходів до навчання у початковій школі, ІОА, 2018 рік)) (рис. 1.9).

Рис.1. 9. Розподіл відповідей учителів за темами, за якими батьки першокласників найчастіше взаємодіяли з учителями, %

За типом місцевості, в якій розташовано заклад загальної середньої освіти, тематика зустрічей батьків з учителями виглядає так: у міських поселеннях батьків більше турбували питання обговорення конфліктних ситуацій (66,4%) і пропозиції допомоги в організації дозвілля дітей (63,8%), у сільській місцевості – відвідування уроків (54,8%), обговорення успішності дитини (50,6%), отримання роз'яснення щодо особливостей організації освітнього процесу в НУШ (50,7%) (рис. 1.10).

Рис.10. Розподіл відповідей учителів за причинами, за якими батьки першокласників найчастіше взаємодіяли з учителями за типом місцевості, %

3. Результати освітньої діяльності учнів

Респонденти зазначають, що серед освітніх результатів, яких досягли першокласники на кінець 2018/2019 навчального року, найбільше учнів (86,9%) володіють навичками додавання/віднімання числа в межах 10. Найменше у першокласників розвинені вміння застосовувати основні навчальні стратегії для організації власної діяльності (рис. 1. 11).

Рис.1. 11. Розподіл відповідей учителів щодо стану володіння навичками за видами освітніх результатів, яких досягли першокласники на кінець навчального року¹, %

Загалом, за оцінкою вчителів, у міській місцевості рівень освітніх досягнень учнів вищий на 9,7% за рівень освітніх досягнень учнів у сільській місцевості. Ініціативу під час заходів у класі більше виявляють першокласники в закладах загальної середньої освіти міських поселень, ніж у сільській місцевості (61,9% і 38,1% відповідно). Натомість серед першокласників у сільській місцевості більше тих, хто оволодів комунікативними навичками і може створювати зв'язний текст із кількох речень, порівняно з учнями міських поселень (51,6% і 48,4% відповідно) (рис.1.12).

¹ Для подальшого аналізу результатів освітньої діяльності першокласників використовується позиція «не більше половини учнів».

Рис.1.12. Розподіл відповідей учителів за видами освітніх результатів, яких досягли першокласники на кінець навчального року за типом місцевості, %

Оскільки більшість респондентів дослідження (95,9%) у 2018/2019 навчальному році працювали за двома типовими освітніми програмами НУШ-1 (розробник О. Я. Савченко) і НУШ-2 (розробник Р. Б. Шиян), аналізувався вплив лише цих програм на освітні результати першокласників. Загалом, за оцінкою вчителів, освітні результати першокласників, які навчалися за типовою освітньою програмою НУШ-1, вищі у середньому на 14,6% за результати учнів, які навчалися за програмою НУШ-2. Найбільше респондентів вважають, що

навчання за програмою НУШ-1 вплинуло на формування в учнів громадянських і соціальних компетентностей (60,4%). Наприклад, навичок відстоювати свою позицію з повагою до інших й математичних компетентностей (58,5%) – додавати/віднімати числа в межах 10. Серед тих, хто працював за типовою освітньою програмою НУШ-2, найбільше зазначають значний вплив програми на формування в учнів предметних математичних компетентностей (46,1%) й компетентностей в галузі природничих наук (45,7%). Наприклад, навичок розрізняти основні геометричні фігури, розповідати про погоду або явища природи, наводячи результати власних спостережень (рис. 1.13).

Рис.1.13. Розподіл відповідей учителів за видами освітніх результатів, яких досягли першокласники на кінець навчального року за типом освітньої програми, за якою працювали вчителі, %

Аналіз відповідей вчителів (тих, хто перший раз працює в першому класі, і тих, хто п'ять і більше років працює з першокласниками) виявив, що рівень освітніх результатів учнів суттєво не залежить від досвіду вчителя, з невеликими відмінностями. У вчителів, які працюють з першокласниками п'ять і більше років, констатуємо трохи вищі результати освітніх досягнень учнів (на 0,7%). Наприклад, у досвідчених учителів учні краще застосовують навчальні стратегії для організації власної діяльності (58,8%), у них сформовані уміння обговорювати прочитане, висловлюючи власне ставлення (56,4%). (рис. 1. 14).

Рис.1.14. Розподіл відповідей учителів за видами освітніх результатів, яких досягли першокласники на кінець навчального року, за кількістю разів роботи в першому класі, %

За оцінками вчителів, на їх усвідомлення специфіки НУШ найбільше (72,6%) вплинула співпраця з тренерами НУШ, зокрема учителі відчули

позитивний вплив навчання з тренерами на узагальнені освітні результати учнів². Натомість у тих респондентів, яким не завжди вдається забезпечити диференціацію навчання, фіксуємо низькі узагальнені освітні результати учнів (19,5%) (рис. 1.15).

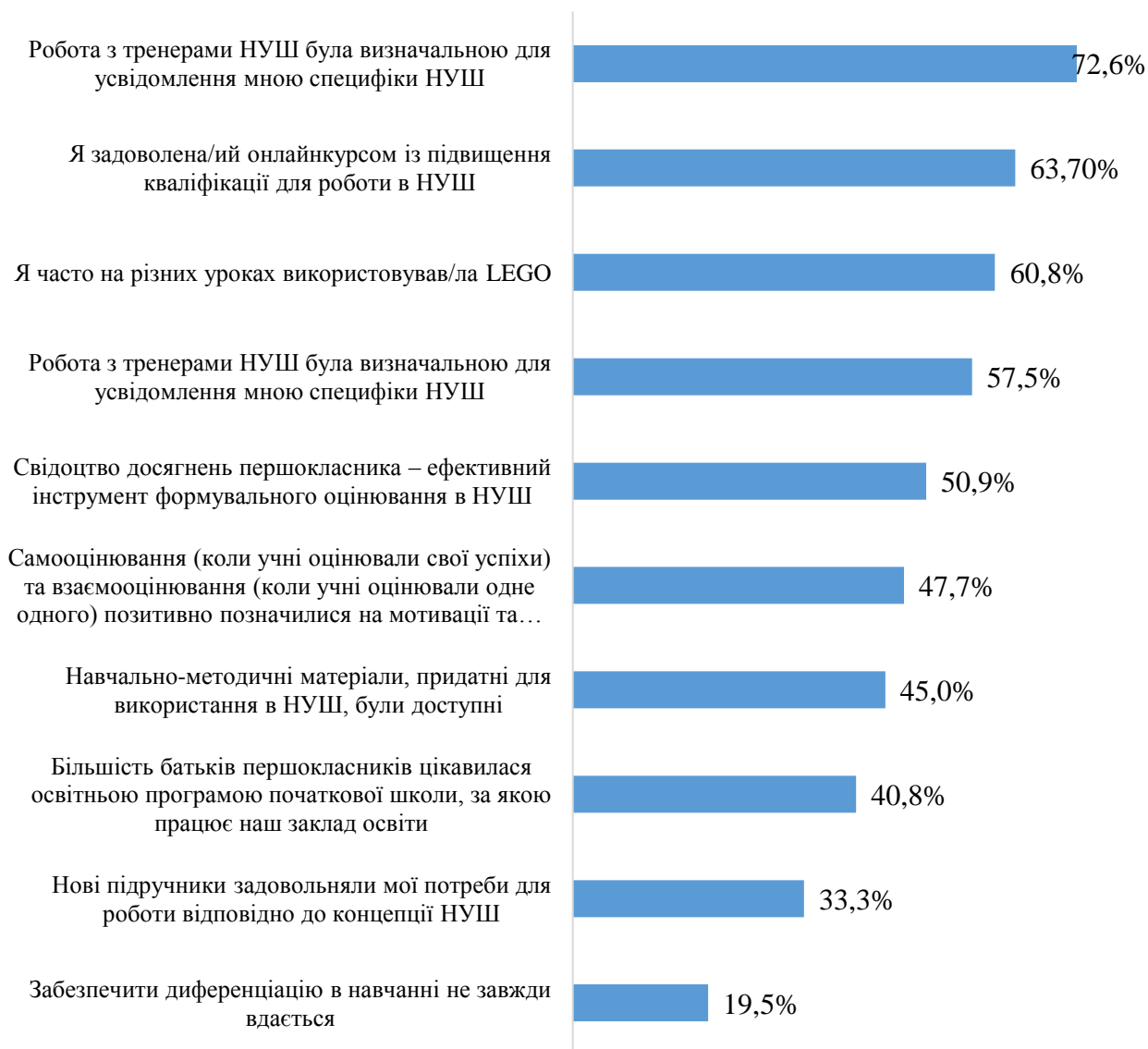

Рис.1.15. Розподіл відповідей учителів до певних позицій організації роботи НУШ за їх впливом на рівень освітніх результатів першокласників, %

Здійснено аналіз зв'язку між наповнюваністю класу і узагальненими освітніми результатами учнів. За оцінкою учителів-респондентів, узагальнені освітні результати учнів, які навчалися в класах, де менше 15 та від 16 до 24 осіб,

² Узагальнені освітні результати обчислені як середнє арифметичне від відсотка вибору учителями кожної з п'ятнадцяти позицій десятого запитання анкети для вчителів. Узагальнені результати подано для спрощення візуалізації даних

практично не відрізняються (31,3% і 31,5% відповідно). У класах з наповненістю більше 25 учнів учителі зазначають загалом вищі (37,2%) результати освітньої діяльності. Крім того, в класах із наповненістю менше 15 учнів, у першокласників більше розвинені вміння розрізняти основні геометричні фігури (36,9%) і орієнтуватися в часі (36,7%). У першокласників, які навчалися у класах, де було від 16 до 24 учнів, більше розвинені вміння рахувати і порівнювати числа в межах 100 (37,9%). У класах із наповненістю більше 25 осіб учні більше розвивають вміння конструктивно співпрацювати в команді (42,2%), таким чином, можна припустити, що велика наповненість класів мотивує вчителів до активізації групової роботи (рис. 1.16).

Рис.1.16. Розподіл відповідей учителів за видами освітніх результатів, яких досягли першокласники на кінець навчального року, за кількістю разів роботи в першому класі, %

4. Потреби учителів на наступний навчальний рік

Зважаючи на досвід першого року впровадження НУШ, найбільше анкетованих (82,1%) вважають, що актуальним на наступний навчальний рік є забезпечення доступу до електронних ресурсів з навчально-методичними матеріалами (рис. 1.17).

Рис.1.17. Розподіл відповідей учителів за заходами, проведення яких є актуальним на наступний навчальний рік, %

Дослідження не виявило суттєвих відмінностей за стратою «місто/село» у тематиках заходів, актуальних для вчителів на наступний навчальний рік (рис. 1.18).

Рис.1.18. Розподіл відповідей учителів за заходами, проведення яких є актуальним на наступний навчальний рік за типом місцевості, %

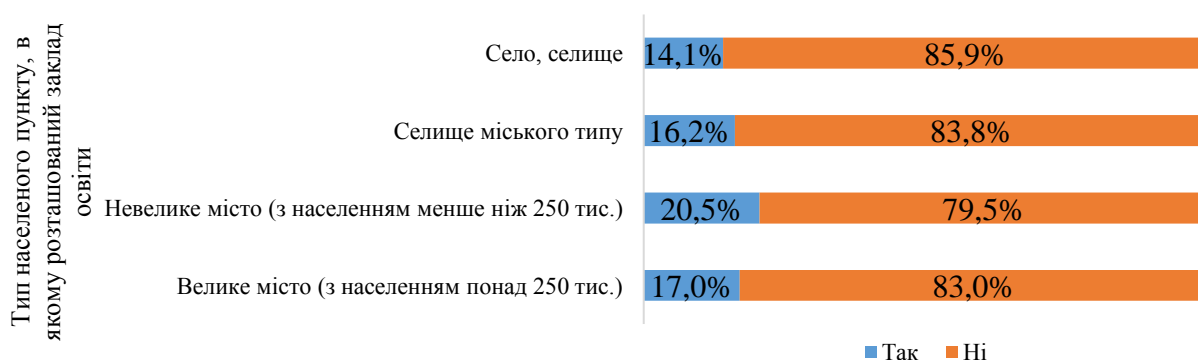
Тематика пріоритетів наступних навчальних заходів для вчителів НУШ практично не залежить від стажу роботи у перших класах. Для вчителів, які працюють у перших класах п'ять і більше років, важливішим на новий навчальний рік є створення умов для доступу до електронних ресурсів з навчально-методичними матеріалами (13,7%) і організація майстер-класів з найкращих практик НУШ (13,4%). Для вчителів, які вперше почали працювати у перших класах, – майстер-класи з найкращих практик (14,1%) (рис. 1.19).

Рис.1.19. Розподіл відповідей учителів за заходами, проведення яких є актуальним на наступний навчальний рік, за кількістю разів роботи в першому класі, %

5. Організація освітньої діяльності для дітей з особливими освітніми потребами

16,5% учителів-респондентів зазначили, що в їхньому класі була/-и дитина/діти з особливими освітніми потребами. Найбільше (20,5%) таких дітей в закладах загальної середньої освіти, які розташовані у невеликих містах, найменше (14,1%) – в селах і селищах (рис. 1.20).

Наявність/відсутність в класі дітей з особливими освітніми потребамми

Рис.1.20. Розподіл відповідей учителів за погодженістю щодо створення в класі інклюзивного навчального середовища, %

Більше половини (50,7%) опитаних учителів повністю погоджуються або більше погоджуються з тим, що в класі створені необхідні умови для навчання учнів з особливими освітніми потребами (рис. 1.21).

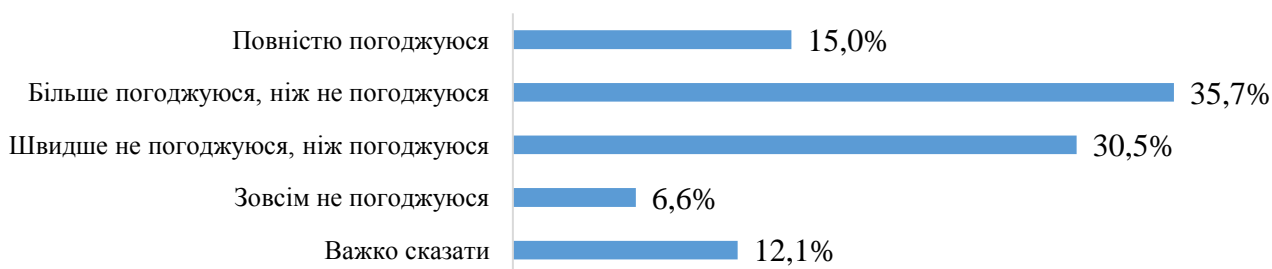

Рис.1.21. Розподіл відповідей учителів щодо створення в класі інклюзивного освітнього середовища, %

Аналіз стану інклюзивного освітнього середовища показав відмінності в його організації за стратою «місто/село». У перших класах закладів загальної середньої освіти, розташованих у великих містах, найбільше – майже третина (29,2%) вчителів зазначили, що в класах створено інклюзивне освітнє середовище для дітей з особливими освітніми потребами. Натомість найбільше вчителів – п'ята частина (20,1%) в селищах міського типу вважають, що в їхніх класах не створено інклюзивне освітнє середовище (рис.1.22).

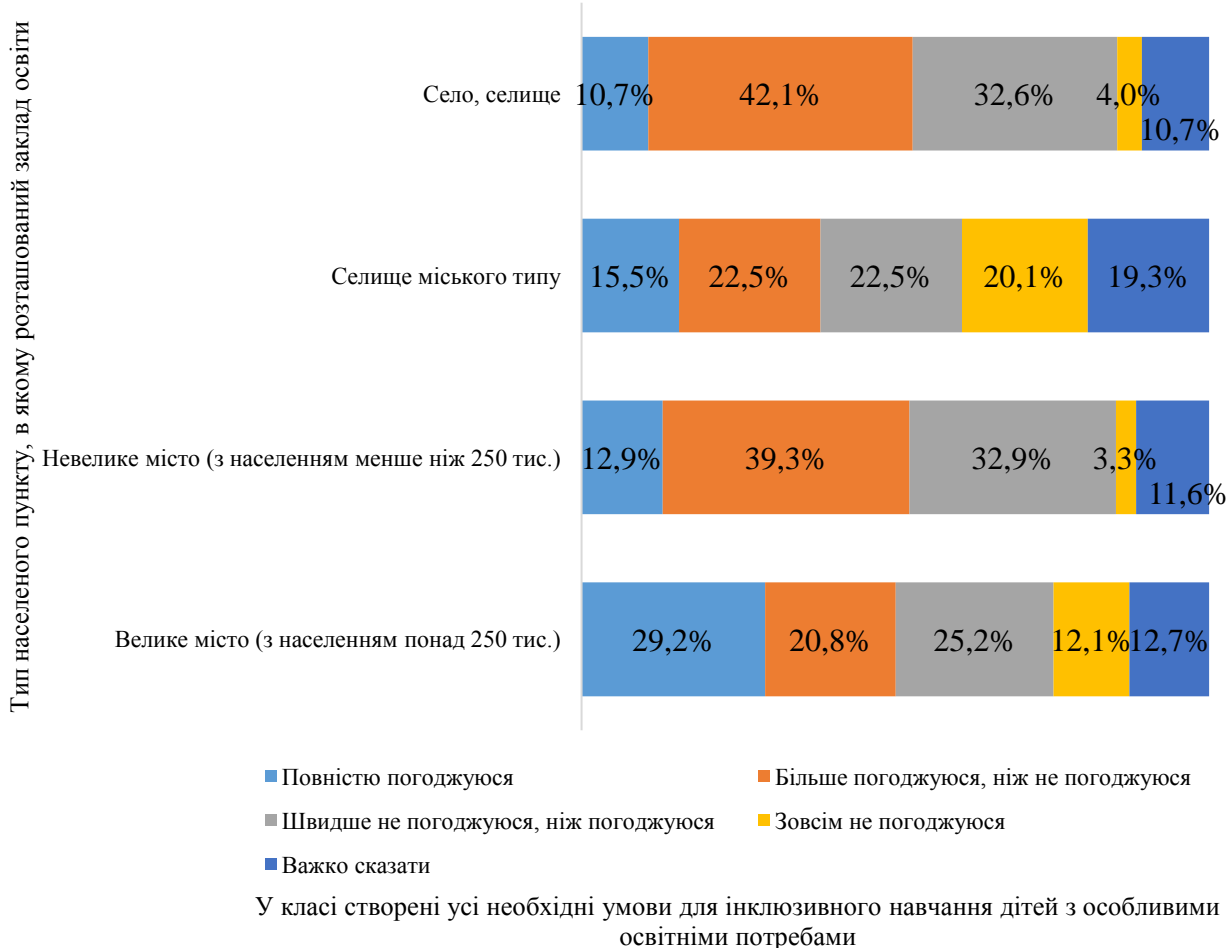

Рис.1.22. Розподіл відповідей учителів щодо створення в класі інклюзивного навчального середовища за типом місцевості, %

1. Висновки відповідно до завдань дослідження

1. Досліджуючи питання, чи всі освітні програми Нової української школи забезпечують очікувані (обов'язкові) результати не менш як для 50% учнів, і спираючись на оцінку вчителів, виявлено, що освітні результати першокласників, які навчалися за типовою освітньою програмою НУШ-1, вищі у середньому на 14,6% за результати учнів, які навчалися за програмою НУШ-2. Найбільше респондентів вважають, що навчання за програмою НУШ-1 вплинуло на формування в учнів громадянських, соціальних (60,4%) й математичних (58,5%) компетентностей. Серед учителів, що працювали за типовою освітньою програмою НУШ-2, найбільша частка тих, що зазначають її суттєвий вплив на формування в учнів математичних компетентностей (46,1%) і компетентностей в галузі природничих наук (45,7%).

2. Досліджуючи залежність результатів навчання від кількості учнів у класі, констатуємо, що в учнів, які навчалися в класах, де менше 15 та від 16 до 24 учнів, узагальнені освітні результати практично не відрізняються (31,3% і 31,5% відповідно). У класах з наповненням більше 25 учнів учителі зазначають загалом вищі (37,2%) результати освітньої діяльності з перевагою вміння конструктивно співпрацювати в команді (42,2%).

Загалом у вчителів, які працюють з першокласниками п'ять і більше років, констатуємо трохи вищі (на 0,7%) результати освітніх досягнень учнів. За напрямками видів діяльності маємо, наприклад, у першокласників, з якими працюють досвідченіші вчителі, краще розвинуті вміння застосовувати основні навчальні стратегії для організації власної діяльності (58,8%) й обговорювати прочитане, висловлюючи своє ставлення (56,4%). У вчителів, які працюють з першокласниками перший рік, учні успішно мають розвинуті вміння застосовувати основні навчальні стратегії для організації власної діяльності (52,7%) й читати короткий текст, відповідно інтонуючи речення (50,2%).

Співпраця з тренерами сприяла усвідомленню вчителями специфіки НУШ, що найбільше вплинуло на освітні результати учнів (72,6%). Натомість у

вчителів, які недостатньо забезпечували диференціацію навчання, фіксуємо низькі освітні результати учнів (19,5%).

3. Аналіз наявності/відсутності відмінностей між результатами навчання учнів сільських та міських шкіл виявив, що у закладах загальної середньої освіти в міській місцевості рівень освітніх досягнень учнів вищий на 9,7%, ніж рівень освітніх досягнень учнів у сільській місцевості. У закладах освіти міських поселень першокласники більш ініціативні під час класних заходів за їхніх однолітків у сільській місцевості (61,9% і 38,1% відповідно). Натомість серед першокласників у сільській місцевості більше тих, хто оволодів комунікативними навичками і може створювати зв'язний текст із кількох речень, порівняно з учнями міських поселень (51,6% і 48,4% відповідно).

Дослідження не виявило суттєвої різниці між використанням освітніх програм за стратою «місто/село».

У розподілі за типом місцевості «місто/село» спостерігається відмінність між наповнюваністю класів, а саме: у міських поселеннях у більшості (92,0%) освітніх закладів класи мають більше 25 учнів, у сільській місцевості більшість (89,1%) класів відвідують менше 15 учнів.

Існує відмінність в організації інклюзивного освітнього середовища за стратою «місто/село». У закладах загальної середньої освіти, розташованих у великих містах, майже третина (29,2%) вчителів зазначила, що в класах створено інклюзивне освітнє середовище для дітей з особливими освітніми потребами. Натомість п'ята частина (20,1%) вчителів у селищах міського типу вважає, що в їхніх класах не створено інклюзивне освітнє середовище

4. З'ясовуючи вплив НУШ на усвідомлення вчителями власних проблем і здатність визначати шляхи їх подолання, констатуємо, що досвід, набутий учителями за перший рік упровадження НУШ, дав можливість визначитися з пріоритетами подальшого підвищення своєї кваліфікації. Тому учителі свідомо визначають актуальні напрями навчання на наступний рік, серед них створення умов для доступу до електронних ресурсів з навчально-методичними

матеріалами (82,1%) й проведення майстер-класів з найкращих практик НУШ (80,6%).

II. Результати анкетування батьків учнів, які навчалися в першому класі в 2018/2019 н. р.

1. Загальна інформація

У дослідженні взяли участь 9996 батьків учнів, які навчалися в першому класі в 2018/2019 навчальному році. Понад 60 % батьків учнів указали, що їхні діти навчалися в закладах загальної середньої освіти, розташованих у міських поселеннях ЗСО (рис.2.1).

Рис.2.1. Розподіл відповідей батьків за типом населеного пункту, де розташований заклад загальної середньої освіти, у якому навчалась дитина

2. Про дитину, яка закінчила у 2019 р. перший клас

Більшість дітей, батьки яких були респондентами дослідження, постійно і час від часу відвідували заклад дошкільної освіти, про це зазначили понад 85% батьків (рис.2.2).

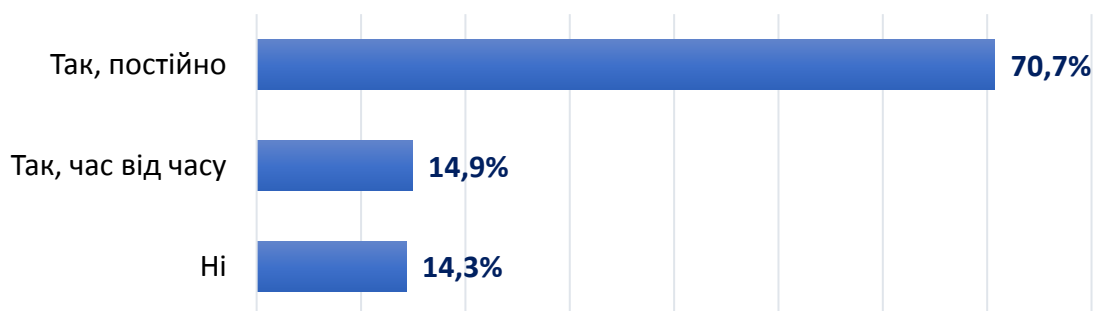

Рис. 2.2. Розподіл відповідей батьків на питання, чи відвідувала дитячий садок їхня дитина, яка у 2018-2019 н. р. навчалася в першому класі

Серед респондентів майже порівну (різниця в 6 %) батьків, які вперше відвели свою дитину до школи, і у яких старші діти вже вчилися в першому класі (рис. 2.3).

Рис. 2.3. Розподіл відповідей батьків на питання, чи це перша дитина, яка вчилася в першому класі

Найбільше батьків (90 %) зазначили, що їхня дитина до того, як пішла до школи, знала, що вона живе в Україні, і 80,9 %, що самостійно оперувала з планшетом/смартфоном (наприклад, вмикала мультфільми, грала в ігри, ставила будильник тощо). Також дві третини дітей ще до школи знали букви і читали окремі слова, 44,3 % – писали деякі слова, а 27,1 % – читали речення і короткі тексти; до 10 рахували 65,8 % дітей, а до 100 – 40,8 %; знали певні слова/ вислови іноземною мовою майже 40 % дітей. Найменше батьків указали, що дитина самостійно визначала температуру повітря за градусником і час за годинником (10,2 % і 12,6 % відповідно) (рис. 2.4).

Рис. 2.4. Розподіл відповідей батьків на питання, що знала та вміла дитина до того, як пішла до школи

Упродовж навчання в першому класі 67,6% батьків відповіли, що разом з дітьми багато часу відпочивали та гуляли на природі. Майже однакова кількість батьків (менше 60 %) указали, що при спільному проведенні часу з дітьми-першокласниками вони розважалися (парк розваг, ігроленд, ігри вдома, спільний перегляд фільмів, мультфільмів – 58,4 %); займалися чимось по господарству (куховарили, майстрували, прибирали, саджали, копали тощо – 58,3 %), а також виконували шкільні завдання (58,1 %). Для третини батьків (33,4%) актуальним було відвідування закладів культури (рис. 2.5).

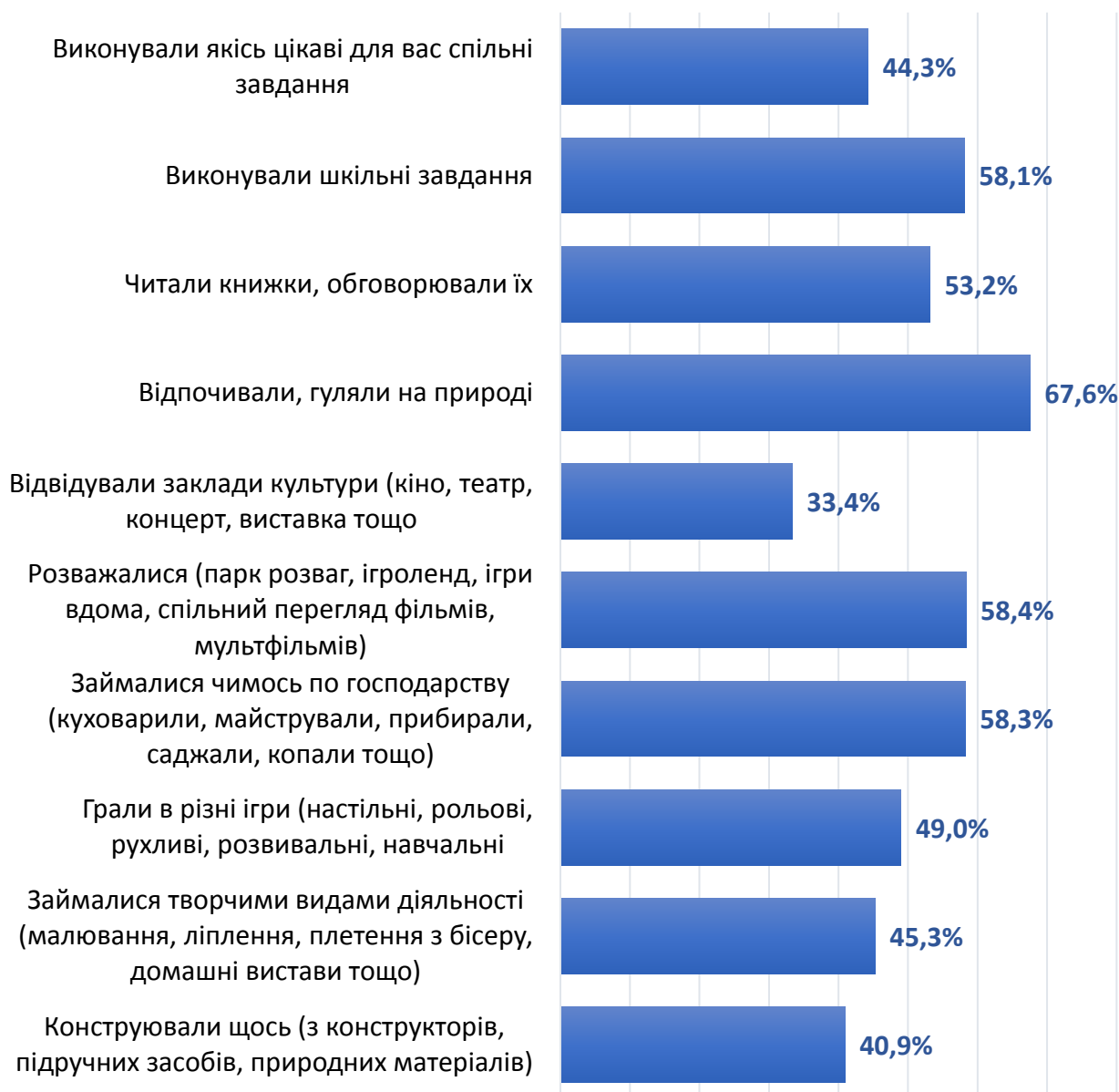

Рис. 2.5. Розподіл відповідей батьків на питання про заняття під час спільного проведення часу упродовж навчання дитини в першому класі

3. Дитина в школі

Дві третини респондентів зазначили, що їхнім дітям подобалося ходити до школи (66,5%) і майже 24 %, що швидше подобалося. Лише 0,7% батьків відповіли, що дітям не подобалось ходити до школи (рис. 2.6).

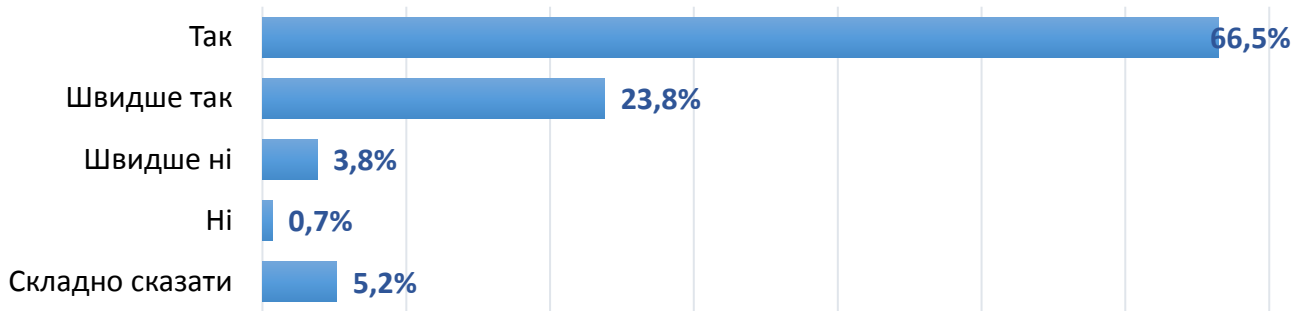

Рис. 2.6. Розподіл відповідей батьків на питання, чи подобалося їхнім дітям ходити до школи

Майже 70% батьків зазначили, що дітям подобалося ходити до школи, бо їм подобалася вчителька/подобався вчитель; дві третини батьків, що у дитини в класі з'явилися друзі. Трохи менше половини респондентів-батьків зауважили, що дитина із задоволенням ходила до школи, бо їй подобалося досліджувати, спостерігати і навчатися. Основним мотивом ходити до школи для першокласників 30,5% опитаних батьків було те, що їм подобалося виконувати вправи в зошиті (рис. 2.7).

Рис. 2.7. Розподіл відповідей батьків на питання, чим, на їхню думку, було зумовлено те, що дитині подобалося ходити до школи

Майже 70 % батьків зазначили, що кожного дня їхня дитина захоплено й натхненно розповідала про однокласників; 56,1 % батьків, що про вчителів; трохи менше половини батьків – про те, чим діти займалися в класі на уроках математики, майже 45 % батьків – про уроки навчання грамоти, а 43,9 % батьків – про уроки «Я досліджую світ». Також щодня діти 43,9 % батьків ділилися враженнями про добре ставлення до себе з боку вчительки/вчителя. Трохи більше половини батьків відмітили, що хоча б раз на тиждень їхні діти захоплено й натхненно розповідали про те, чим вони в класі займалися на уроках мистецтв, а трохи менше половини батьків – про уроки фізкультури. Також трохи менше 40 % батьків зауважили, що не рідше ніж раз на тиждень діти ділилися враженнями про приміщення школи, класну кімнату, а також про іграшки, книги, техніку в класі. Про ранкове коло та свою участь в ньому захоплено й натхненно розповідали щодня або хоча б раз на тиждень діти 36,4 % і 31,0 % батьків відповідно (рис. 2.8).

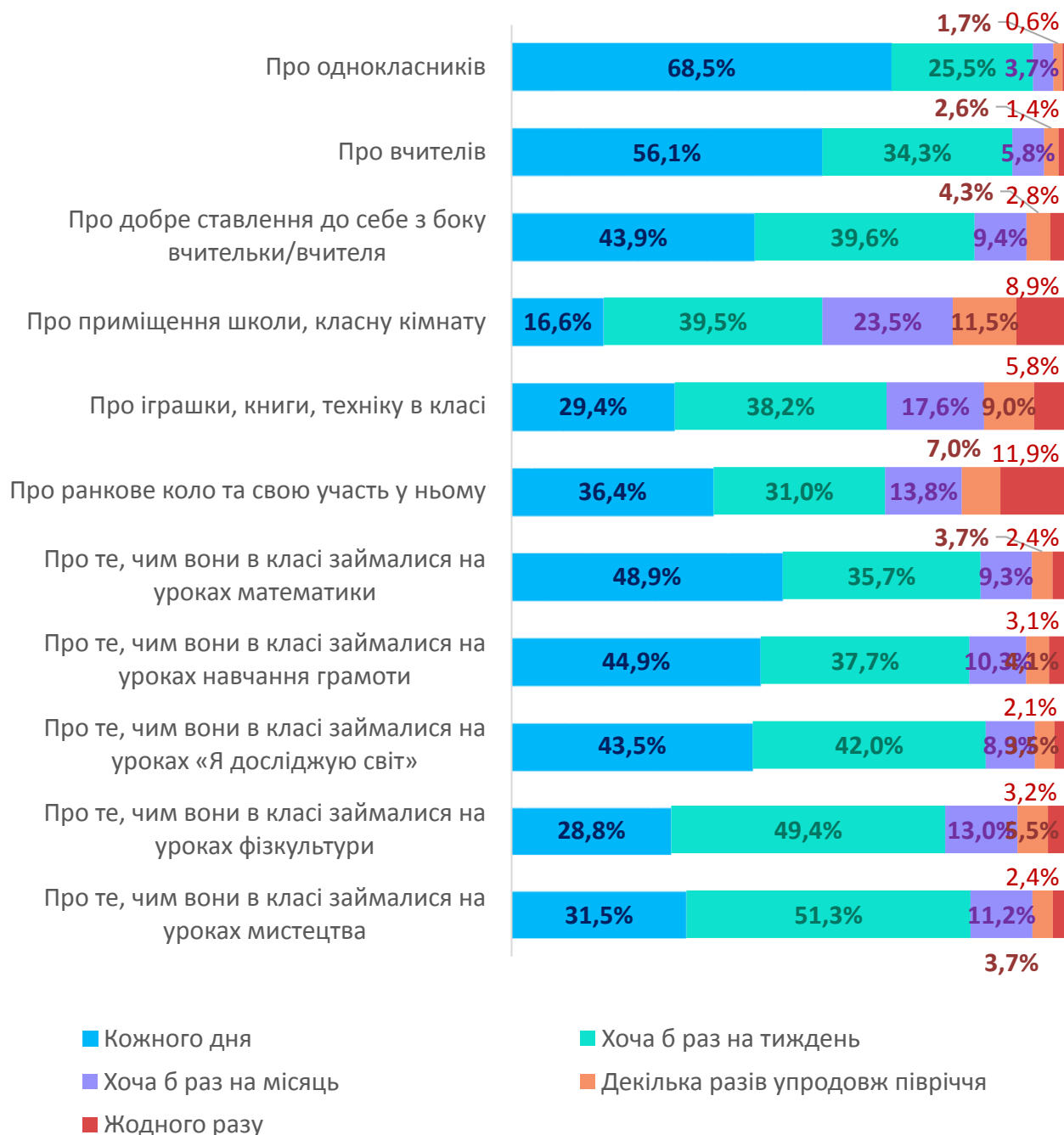

Рис. 2.8. Розподіл відповідей батьків на питання, про що найчастіше дитина розповідала вдома захоплено й натхненно

За відповідями батьків, їхні діти упродовж навчання в першому класі ніколи або майже ніколи не скаржилися, що на їхню пропозицію/питання не реагували вчителі або однокласники (62,5 %), що у школі нудно і вони не хочуть туди іти (59,1 %), що інші діти не хотіли з ним/з нею працювати в групі (58,7 %). Разом з тим хоча б раз на тиждень діти розповідали батьками, що їх сьогодні не питала/не питав вчителька/вчитель (27,2 %) або що їх сьогодні образив/образила однокласник/однокласниця (25 %) (рис. 2.9)

Рис. 2.9. Розподіл відповідей батьків на питання, про що дитина скаржилась удома

4. Взаємодія батьків зі школою

Близько 77 % батьків кілька разів або раз на тиждень безпосередньо спілкувалися з учителькою/учителем, із такою ж частотою 66,2 % батьків спілкувалися з учителькою/учителем у групах Viber, соцмережах із питань, що стосувалися класу. Кожен десятий з батьків кілька разів на тиждень відвідував уроки в школі, де навчалася дитина, і разом з тим 49,3 % батьків майже ніколи не робили цього. Понад 80 % батьків раз на місяць або пару разів на чверть відвідували батьківські збори. Близько половини респондентів-батьків указали, що вони майже ніколи не спілкувалися безпосередньо з керівництвом школи, де навчалася дитина (рис. 2.10).

Рис. 2.10. Розподіл відповідей батьків на питання, як часто впродовж навчального року вони взаємодіяли зі школою, де навчалася їхня дитина у відповідний спосіб

Понад 80% батьків найчастіше спілкувалися з вчителькою/вчителем дитини щодо успішності; більше половини опитаних, щоб попередити про відсутність дитини в школі. Майже кожен четвертий звертався до вчительки/вчителя, щоб порадитися щодо корисних для дитини додаткових навчальних матеріалів або для уточнення домашнього завдання. Кожен п'ятий з батьків пропонував свою допомогу в організації дозвілля дітей (або іншу допомогу). Натомість майже 3% батьків спілкувалися з учителем перед тим, як відвідати урок (рис. 2.11).

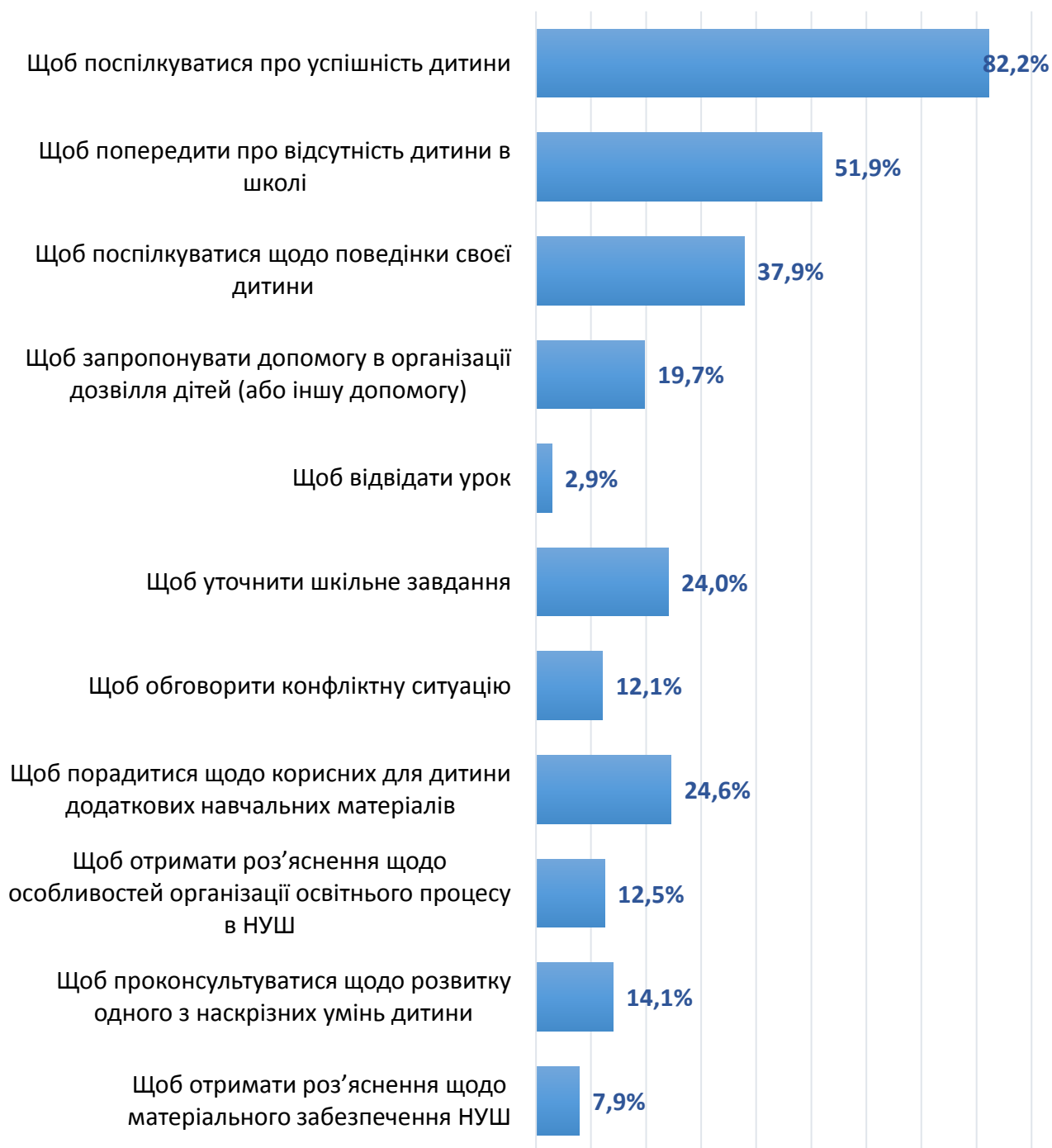

Рис. 2.11. Розподіл відповідей батьків на питання, із якого приводу вони найчастіше спілкувались з учителем/вчителькою їхньої дитини у 2018-2019 навчальному році

6. Навчальні досягнення дитини

Майже 70% респондентів вказали на те, що на кінець першого класу дитина дуже добре вмiла додавати/віднімати числа в межах 10, а 44,7% – у межах 100; розрізняти геометричні фігури дуже добре здатні діти 63,6% батьків. Більше половини батьків зауважили, що по закінченню першого класу їхні діти

досить добре з повагою до інших відстоюють свою позицію, співпрацюють у команді, здатні самостійно організувати свою діяльність. Трохи менше половини батьків зазначили, що їхні діти досить добре здатні записувати під диктування слова, речення, пояснюючи вибір букви; створювати зв'язний текст із декількох речень, із якого зрозуміло, про що цей текст; а також обговорювати прочитане, висловлюючи своє ставлення. Представляти продукти власної творчої діяльності перед іншими досить добре здатні 46,2 % першокласників. Майже однакова кількість дітей дуже добре (43,3 %) і досить добре (45,9 %) здатні розповідати про погоду або явища природи, наводячи результати власних спостережень. Орієнтуватися в часі (у днях тижня, послідовності місяців, порах року, передуванні-слідуванні явищ) після закінчення першого класу дуже добре здатні понад третину дітей і досить добре 45,6 %. Третина дітей дуже добре і 44,5 % досить добре здатні орієнтуватися в грошових одиницях і оперувати ними. Серед очікуваних освітніх результатів по закінченню першого класу найбільша частка дітей не зовсім добре (27,5 %) і, на жаль, недобре (7,2 %) здатні ініціювати класні або внутрішньогрупові заходи (походи, конкурси, ігри, покращення середовища тощо) (рис. 2.12).

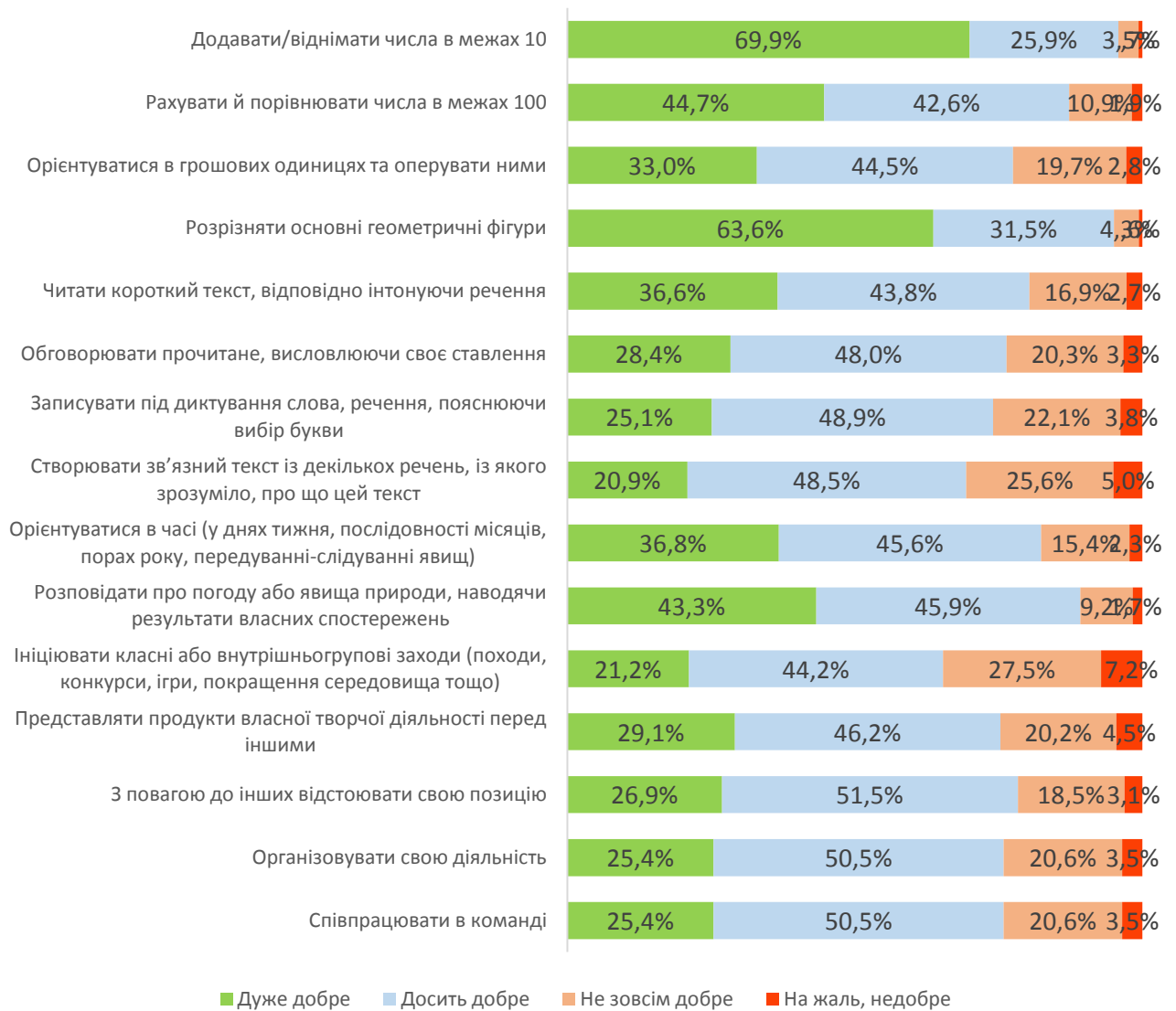

Рис. 2.12. Розподіл відповідей батьків на питання щодо освітніх досягнень їхніх дітей на кінець першого класу.

5. Обізнаність про реформу нуш/підтримка реформи

Майже однакова кількість батьків цілком або частково обізнані з головними ідеями реформи «Нова українська школа» (42,5 % і 43,8 % відповідно). Лише 4,3% респондентів зазначили, що не обізнані (рис. 2.13).

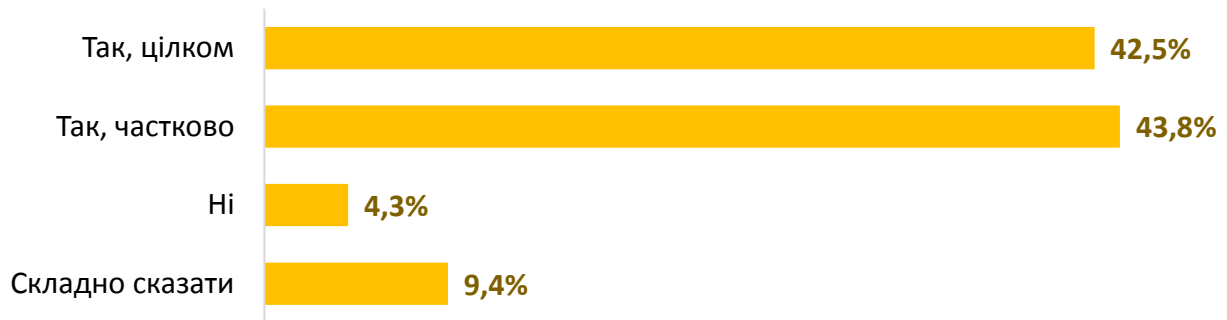

Рис. 2.13. Розподіл відповідей батьків на питання, чи обізнані Ви з головними ідеями реформи «Нова українська школа»

Батькам учнів було запропоновано, зважаючи на досвід першого класу, оцінити за шкалою від 1 до 5 (де «1» – немає ризику, а «5» – дуже високий ризик), наскільки високим є ризик того, що в другому класі в їхньої дитини можуть виникнути певні проблеми. Майже 80 % батьків упевнені: немає ризику, що у їхньої дитини виникнуть у другому класі труднощі в спілкуванні з учителем/вчителькою; а 67,6 % батьків, що відсутній ризик виникнення труднощів у спілкуванні з однокласниками. Більше половини батьків не вбачають ризику зниження успішності з математики в другому класі, натомість 28,8 % батьків оцінили ступінь цього ризику на 2 бали. Також 47,7 % батьків переконані у відсутності ризику в зниженні успішності з мов і лише 2,5 % батьків непокояться, що ризик дуже високий. Щодо ризику втрати в дитини інтересу до навчання, то майже половина батьків упевнена, що ризику немає, і лише 2,7 % батьків зазначили, що ризик дуже високий (рис. 2.14).

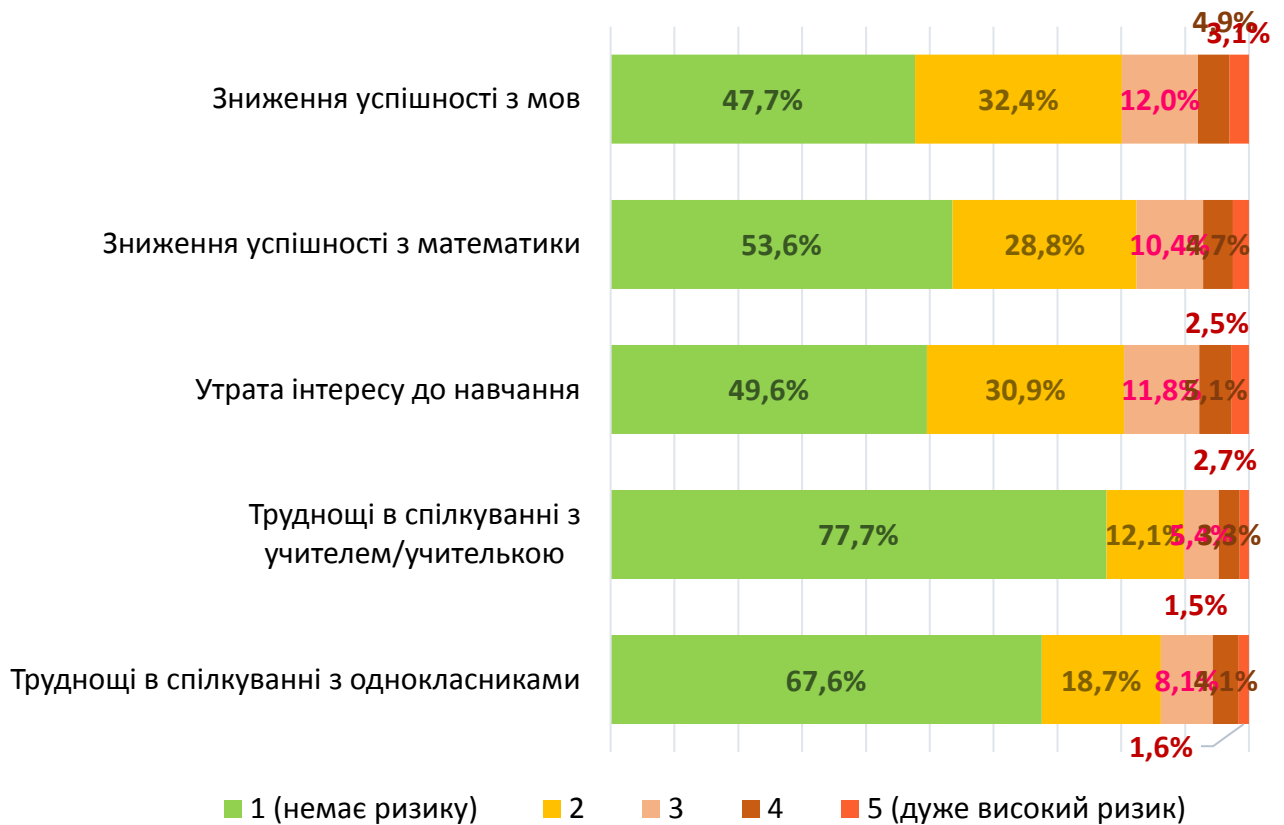

Рис. 2.14. Розподіл відповідей батьків на питання, наскільки високим є ризик того, що в другому класі у їхньої дитини можуть бути такі проблеми

Також батькам було запропоновано оцінити за шкалою від 1 до 5 (де «1» – найменш гостра проблема, «5» – дуже гостра проблема), наскільки гостро в школі, де навчається їхня дитина, постають певні проблеми. Лише 12,2 % батьків гострою проблемою вважає забезпечення підручниками, 9,4 % батьків – забезпечення розвивальними ігровими комплектами. Найменш гострою проблемою серед опитаних вважається урахування позиції батьків у вирішенні шкільних питань (рис. 2.15).

Рис. 2.15. Розподіл відповідей батьків на питання, наскільки гостро в школі стоять наступні проблеми

1. Висновки відповідно до завдань дослідження

1. За відповідями батьків, більшість дітей постійно (70,7 %) і час від часу (14,9 %) відвідували заклади дошкільної освіти. До початку навчання в першому класі 90 % дітей ідентифікували себе як громадянина/громадянку України (громадянська та соціальна компетентність); а 80,9 % дітей самостійно оперували з планшетом/смартфоном (інформаційно-комунікаційна компетентність),

2. В основі навчання молодших школярів перебуває взаємодія дітей і дорослих через гру, спільну працю, пізнання і спілкування. Важливою в цьому сенсі є роль батьків у їх спільному з дітьми дозвіллі. Упродовж навчання в першому класі батьки разом з дітьми найчастіше відпочивали та гуляли на природі (67,6 %), розважалися в парку розваг, ігроленді, гралися вдома в різноманітні ігри, разом переглядали фільми/мультфільми (58,4 %), займалися чимось по господарству (58,3 %), виконували шкільні завдання (58,1 %).

3. Підтримання інтересу до навчання і бажання ходити до школи один з викликів, на подолання якого спрямована концепція «Нова українська школа». Більшість батьків (90,3 %) засвідчили, що їхнім дітям подобалось і швидше подобалось ходити до школи. Серед основних мотивів, чому дитина із задоволенням відвідувала школу, для 70 % дітей – це вчитель/вчителька, яка подобалася, у 64,1 % дітей – це нові друзі, які з'явилися в класі; для половини дітей – це можливість досліджувати, спостерігати і отримання задоволення від навчання.

4. Показниками задоволеності першокласників освітнім процесом у першому класі є, по-перше, те, як часто діти захоплено й натхненно ділилися своїми враженнями вдома. За відповідями батьків, їхня дитина кожного дня чи хоча б раз на тиждень розповідала про однокласників (94,1 %), про вчителів (90,3 %), про уроки «Я досліджую світ» (85,5 %), про уроки математики (84,5 %), про добре ставлення до себе з боку вчительки/вчителя (83,5 %), про уроки мистецтва (82,8 %), про уроки навчання грамоти (82,6 %), про уроки фізкультури

(78,2 %); про іграшки книги, техніку в класі (67,6 %), про ранкове коло та свою участь у ньому (67,4 %), про приміщення школи, класну кімнату (56,1 %).

По-друге, те, як часто діти скаржилися батькам з того чи іншого приводу. За відповідями батьків, ніколи або майже ніколи 62,5 % першокласників не жалілися, що на їхню пропозицію/питання не реагували вчителі або однокласники; від 59,1 % дітей батьки ніколи не чули, що у школі нудно і вони не хочуть туди іти, а 58,7 % дітей ніколи не скаржилися, що інші діти не хотіли з ними працювати в групі.

5. Педагогіка партнерства, що ґрунтується зокрема на партнерстві між учителем і батьками – один із ключових компонентів Нової української школи. По кілька разів або раз на тиждень близько 77 % батьків безпосередньо спілкувалися з учителькою/учителем, 66,2 % батьків взаємодіяли з учителькою/учителем у групах Viber, соцмережах із питань, що стосувалися класу, близько половини батьків спілкувалися телефоном із навчальних питань, майже кожен п'ятий з батьків відвідував уроки, де навчалася дитина. Понад 80 % батьків раз на місяць або пару разів на чверть відвідували батьківські збори.

Найчастіше понад 80 % батьків спілкувалися з учителькою/учителем про успішність дитини; кожен четвертий звертався до вчительки/вчителя, щоб порадитися щодо корисних для дитини додаткових навчальних матеріалів або для уточнення домашнього завдання, а кожен п'ятий з батьків пропонував свою допомогу в організації дозвілля дітей (або іншу допомогу).

6. Більшість батьків оцінили навчальні досягнення своєї дитини за різними компетенціями наприкінці першого класу як «дуже добре» і «досить добре», а саме:

- додавати/віднімати числа в межах 10 – 95,8%;
- розрізняти основні геометричні фігури – 95,1%;
- розповідати про погоду або явища природи, наводячи результати власних спостережень – 89,2%;
- рахувати й порівнювати числа в межах 100 – 87,3%;

- орієнтуватися в часі (у днях тижня, послідовності місяців, порах року, передуванні-слідуванні явищ – 82,4%;
- читати короткий текст, відповідно інтонуючи речення – 80,4%;
- із повагою до інших відстоювати свою позицію – 78,4%;
- орієнтуватися в грошових одиницях та оперувати ними – 77,5%;
- обговорювати прочитане, висловлюючи своє ставлення – 76,4%;
- співпрацювати в команді – 75,9%;
- організувати свою діяльність – 75,9%;
- представляти продукти власної творчої діяльності перед іншими – 75,3%;
- записувати під диктування слова, речення, пояснюючи вибір букви – 74,1%;
- створювати зв'язний текст із декількох речень, із якого зрозуміло, про що цей текст – 69,4%;
- ініціювати класні або внутрішньогрупові заходи (походи, конкурси, ігри, покращення середовища тощо) – 65,3%.

Також за результатами дослідження було з'ясовано, що відсутня значна різниця в кількості батьків, задоволених результатами навчання їхніх дітей, за показником «село/місто».

7. Більшість (86,3 %) батьків цілком або частково обізнані з головними ідеями реформи «Нова українська школа». Рівень задоволеності батьків результатами навчання учнів не залежить від ступеня їх обізнаності у реформі НУШ.

Також за результатами дослідження не виявлено зв'язку між обізнаністю батьків учнів у реформі НУШ та довірою до школи/вчителя; взаємодією батьків з учителем/вчителькою з питань успішності дитини та задоволеністю батьків результатами навчання; відповідальністю батьків за розвиток дитини та результатами навчання учнів.

8. Оцінюючи можливі ризики під час навчання дітей у другому класі, майже 80 % батьків упевнені, що ризик відсутній, у виникненні труднощів у спілкуванні з учителькою/учителем, близько 70 % – у спілкуванні з однокласниками, майже половина батьків – у втраті інтересу до навчання.

9. Серед найбільш гострих проблем, які постають у школі, лише 12,2 % батьків учнів називають забезпечення підручниками, а 9,4 % – забезпечення розвивальними ігровими комплектами. Найменш гострою проблемою серед опитаних (47,4%) вважається урахування позиції батьків у вирішенні шкільних питань.